

uzbunjivanje javnosti, odnosno putem medija, interneta, ili na javnim skupovima (čl. 12). Uzbunjivač može da izabere kome će prvo dati informacije, ali to mora da uradi u roku od jedne godine od dana saznanja za izvršenu radnju zbog koje vrši uzbunjivanje, a najkasnije u roku od deset godina od dana izvršenja te radnje (čl. 5, st. 2). Onaj ko dobije prijavu, dužan je da reaguje u roku od 15 dana (čl. 15 i 18).

I poslodavac i nadležni državni organ u obavezi su da štite identitet uzbunjivača. Lice koje je ovlašćeno za prijem informacije dužno je da štiti podatke o ličnosti uzbunjivača, odnosno podatke na osnovu kojih se može otkriti identitet uzbunjivača, osim ako se uzbunjivač ne saglasi sa otkrivanjem tih podataka, a u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti (čl. 10). Ovo pravilo se ne odnosi samo na osobu koja prima informaciju od uzbunjivača već na svako lice koje sazna identitet uzbunjivača. Prilikom dobijanja podataka od uzbunjivača odgovorno lice dužno je da ga upozori da identitet može biti otkriven nadležnom organu, ako bez otkrivanja identiteta ne bi bilo moguće postupanje tog organa. Ako je u toku postupka neophodno da se otkrije identitet uzbunjivača, lice ovlašćeno za prijem informacije dužno je da o tome, pre otkrivanja identiteta, obavesti uzbunjivača. Međutim, često uzbunjivači ne žele da ostanu anonimni već imaju želju da istupe javno a zaštita onih koji javno iznose podatke o koruptivnim radnjama ovim zakonom nije dovoljno obezbeđena.

Zakonom je precizirano da, ukoliko se zbog ugrožavanja prava uzbunjivača pokrene sudski postupak, postupak dokazivanja pada na teret poslodavca (čl. 29). Predviđeno je i da u slučajevima nanošenja štete zbog uzbunjivanja, uzbunjivač ima pravo na naknadu, u skladu sa zakonom koji uređuje obligacione odnose (čl. 22). Osnovna zamerka ovom zakonu je da ne pruža dovoljnu zaštitu uzbunjivačima pošto je njime predviđena samo sudska, i to uz velika ograničenja, dok se ne predviđa i krivično-pravna zaštita. Takođe se, osim sudskog, ne predviđa neki drugi mehanizam u cilju bržeg rešavanja položaja uzbunjivača. Veliko je pitanje da li je samo sudska zaštita dovoljna kada se zna da se postupci pred sudovima u Srbiji rešavaju veoma sporo i da je opšta ocena da su sudovi neefikasni. Poverenik je, na primer, u Nacrtu zakona predlagao da, pored suda, privremenu zaštitu pruža Zaštitnik građana u cilju bolje zaštite uzbunjivača.

U članu 25 ovog zakona se izričito isključuje mogućnost da se pobija zakonitost pojedinačnog akta poslodavca kojim se rešava o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenog iz radnog odnosa koji se pojavljuje kao uzbunjivač.

Ovo u velikoj meri ograničava zaštitu uzbunjivača ako se ima u vidu činjenica da se uzbunjivači najčešće nalaze u situaciji da dobijaju otkaz, budu suspendovani ili raspoređeni na neko drugo radno mesto. Odredba takođe unosi konfuziju, jer lice koje je pretrpelo odmazdu mora da procenjuje koji spor da povede – radnopravni ili za zaštitu od odmazde. Kada je jasno da je strah od posledica odmazde najčešće razlog za neprijavljivanje korupcije, bitno je da sankcija za odmazdu bude veoma ozbiljna. Zakon za odmazdu predviđa samo naknadu štete u skladu sa opštim pravilima obligacionog prava, što može biti neadekvatna i nedovoljna sankcija.

Važno je istaći i značaj sankcija koje su od suštinske važnosti za uređenje ove oblasti. Kada je reč o zaštiti informacija o uzbunjivaču od strane lica koje prima ove prijave, iako zakon propisuje zaštitne mere u pogledu prijema ovih prijavi i čuvanja identiteta uzbunjivača, ipak propušta da reguliše pitanje sankcija. Nigde se ne propisuje sankcija u slučaju da lice koje prima i čuva informacije o uzbunjivanju otkrije podatke o uzbunjivaču. Bez sankcije ova norma gubi na težini pošto nema